

UDK broj
327.56

Pregledni članak

COBISS.SR-ID 130126089

Ninoslav Đukić*

Olympisch, Amsterdam, Netherlands

Primljen: 27. januara 2023. godine

Vraćen na doradu: 21. marta 2023. godine

Prihvaćen: 4. jula 2023. godine

ANALIZA KRIMINALITETA I BEZBEDNOSNOG MENADŽMENTA PRIMENOM IT SISTEMA U USLOVIMA MIGRANTSKE KRIZE

Apstrakt

U radu se analizira kriminalitet, kao složena društvena pojava, koja je determinisana brojnim činiocima, vezanim za subjekt izvršioca, krivično delo i društvene uslove, odnosno, socijalnu sredinu. U nojopštijem smislu, možemo reći da kriminalitet predstavlja skup društvenih pojava kojima se ugrožavaju univerzalne društvene vrednosti, a koje su kao takve sankcionisane krivičnim pravom matične države. Predmet istraživanja ovog rada su pojavni oblici kriminaliteta i pojam i vrste imovinskih delikata. Imovinskim deliktima nazivaju se one vrste krivičnih dela kojima se ugrožavaju (protivpravno prisvojena ili oštećena) imovinska prava građana i drugih pravnih subjekata, a ovi delikti spadaju u vrstu klasičnog (opšteg) kriminaliteta. Po obimu oni čine najbrojniju vrstu krivičnih dela, ali istovremeno i vid delikvencije kod kojih postoji najveći stepen profesionalizacije. U radu su takođe posebno analizirani i klasični imovinski delikti – krađe i teške krađe. Krađa je krivično delo protiv imovine i u strukturi imovinskog kriminaliteta zauzima vodeće mesto po broju izvršenih i otkrivenih krivičnih dela. Istovremeno je teška krađa

* e-mail adresa: ninoslav90@hotmail.com.

inkriminisana kao posebno krivično delo. U članku je data i kratka analiza aktivnosti i rezultate koje je policija postigla u otkrivanju, dokazivanju i kriminalističkoj obradi krivičnih dela klasičnog (opšteg) kriminaliteta, odnosno klasičnih imovinskih delikata, krađa i teških krađa, na području gradske opštine Beograda - Savski venac, sa posebnim osvrtom na migrantsku krizu.

Ključne reči: *kriminalitet, krivično delo, bezbednost, bezbednosni menadžment, klasični imovinski delikti, krađa, teška krađa, migrantska kriza.*

JEL klasifikacija: F52, K14, K22, M15

Uvod

Kada govorimo o kriminalitetu, u naučnoj i stručnoj literaturi, prisutni su različiti pristupi i podele kriminaliteta. U ovom radu ćemo koristiti jedan kombinovani kriterijum podele kriminaliteta, i to na: delikte nasilja, imovinske delikte, privredni kriminalitet, organizovani kriminalitet, kompjuterski kriminalitet, saobraćajnu delikvenciju, seksualnu delikvenciju, politički kriminalitet, ekološku delikvenciju, maloletničku delikvenciju i recidivizam.

Pošto ćemo se u radu više baviti imovinskim deliktima, pod ovim terminom se podrazumeva ona vrsta krivičnih dela kojima se ugrožavaju (protivpravno prisvojena ili oštećena) imovinska prava građana i drugih pravnih subjekata. Ovi delikti spadaju u vrstu klasičnog (opšteg) kriminaliteta. Imovinske delikte prema vrsti možemo razvrstati na klasične delikte, delikte s elementom fizičkog nasilja, prevarne delikte i delikte bez motiva koristoljublja. U klasične imovinske delikte spadaju sve vrste krađa, i drugi oblici nezakonitog prisvajanja tuđe pokretne ili nepokretne imovine, a u delikte s elementima fizičkog nasilja spadaju najteži oblici ove vrste krivičnih dela, kao što su razbojništvo, razbojnička krađa, iznuda i ucena.

S tim u vezi, u ovom radu ćemo se više baviti klasičnim imovinskim deliktima, odnosno krađama i teškim krađama, sa

posebnim osvrtom na migrantsku krizu, na području Beograda, tačnije gradske opštine Savski venac. Kada govorimo o krađi, možemo reći da je krađa, sama po sebi, krivično delo koje je najučestalije kada su u pitanju krivična dela protiv imovine. Osim toga, ono je i osnovno krivično delo kod imovinskih delikata. Takođe, možemo konstatovati da su krivična dela protiv imovine oduvek postojala i bila su najrasprostranjenija od ostalih krivičnih dela, jer je ljudska težnja ka sticanju imovinske dobiti često bila preusmerena na oduzimanje imovine od drugih lica. U prošlosti se mogu uočiti različiti aspekti prisvajanja imovine koja je u vlasništvu drugih, pa i pobude iz kojih je to izvršeno. Osim navedenog, u radu će se posebna pažnja posvetiti i krivičnom delu teške krađe, tačnije svim njenim vidovima i načinima izvršenja, koji je kvalifikuju kao takvu.

Kada je u pitanju praktična borba protiv kriminaliteta, možemo sasvim sigurno reći da jedno od najznačajnijih mesta u toj borbi, osim primene znanja drugih naučnih disciplina, pripada kriminalistici. S tim u vezi, kriminalistika je naučna disciplina orijentisana ka praksi, čija tradicionalna podela na taktiku, tehniku, metodiku i operativu ima, pre svega, didaktički, odnosno pedagoški značaj.

Imajući u vidu da je zadatak kriminalistike kao nauke i kao praktične delatnosti prvenstveno, suzbijanje i sprečavanje kriminaliteta, kriminalistička metodika na specifičan način i svojim metodama, doprinosi ovom zadatku, posebno u istraživanju i proučavanju specifičnosti određene vrste krivičnih dela, u pogledu njihovog pojedinačnog otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja, kao i otkrivanja izvršilaca [3, str. 4-7].

Takođe, napominjemo i da je ova problematika razmatrana u više naučno-teorijskih radova, a često je zastupljena i u kriminalističkoj i sudskoj praksi, gde su sagledani razni vidovi i oblici ove vrste kriminaliteta, pa se tako i stvaraju osnove za sagledavanje i razmatranje svih propusta, kako organa formalne, tako i neformalne socijalne kontrole u suzbijanju i sprečavanju imovinskog kriminaliteta. Razvojem društva i tehnologije i sam porast broja

izvršenih krivičnih dela značajno utiče na sve raznovrsnije načine izvršenja ovih krivičnih dela. Načini izvršenja postali su sve sofisticiraniji budući da izvršiocima stoji na raspolaganju savremena tehnika i mogućnost primene informatike u izvršenju.

Kada je u pitanju zaštita od otuđenja imovinskih dobara, trebalo bi u svakom društvu ono da predstavlja prioritet, uzimajući u obzir rasprostranjenost ove pojave, broja učinilaca ovih krivičnih dela, kao i njihovu društvenu opasnost. Upravo sve navedeno predstavlja motiv za izbor ove teme i njeno razmatranje u vidu naučnih radova, kao i empirijsko istraživanje ovih i sličnih pojava i njihovo prezentovanje, pre svega u pogledu broja ovih izvršenih krivičnih dela u proteklih nekoliko godina u jednoj od opština grada Beograda. Pored načina izvršenja, razmatrana je i metodika otkrivanja ovih krivičnih dela i njenih učinilaca, uzimajući u obzir i trenutnu migrantsku krizu.

U radu smo se delom dotakli i analizirali oštećena lica imovinskih delikata, koja su vrlo često u nezavidnom položaju, imajući u vidu da su i direktno oštećena krivičnim delom, a i u toku postupka, gde se najčešće upućuju da svoja prava ostvare u parničnom postupku. Zbog ove specifične situacije u kojoj se oštećeni nalazi, određena pažnja je posvećena i zakonskom regulisanju ove problematike.

1. Kriminalitet kao društvena pojava

Pojam kriminalitet potiče od latinske reči *crimen* - zločin. Kao i kod ostalih društvenih pojava, njime se bave mnoge naučne discipline koje pokušavaju da odrede njegov pojam. Ipak, pri tom, dominiraju pravne i sociološke definicije.

Najopštije definicije polaze od toga da je kriminalitet društvena pojava vršenja krivičnih dela od strane fizičkih ili pravnih lica. Osnovu pravnih definicija čine norme materijalnog krivičnog prava i uglavnom se skoro sva pojmovna određenja ograničavaju na to da je reč o pojavama koje ugrožavaju društvene vrednosti, a „koje su predviđene kao krivično delo". Ovakva definicija ima određene vrednosti, ali i slabosti. Defektnost proizilazi iz toga što ovakva nije

odredila sadržajnu, već samo normativnu stranu pojave. Drugo, to znači, kako kaže Maksvel (L. Maxwell), da je kriminalitet promenljiva pojava, jer ga određuje pozitivno zakonodavstvo, pa neko delo u jednom periodu, sistemu ili društvenoj zajednici može, a u drugom ne mora biti inkriminisano. Problem pravne definicije je, dakle, u tome što se kriminalitet tretira u normativnom (formalnom) smislu, kao da iza njega ne postoji ljudska delatnost kao činjenica ili zbir činjenica, društvena stvarnost, koja prethodi pravnom pojmu.

Sociološki pristup u definisanju kriminaliteta je širi, sadržajniji, jer ne posmatra samo delo, on izučava i učinioca, društvene uzroke, uslove i posledice kriminaliteta. Stoga sociološka definicija kriminalitet određuje kao društvene pojave kojima se ugrožavaju osnovne društvene vrednosti. Ipak, i ove definicije imaju neke slabosti, a najveća im je manjkavost u tome što su neodređene kada se u sadržinskom smislu postavi pitanje šta je to društvena vrednost.

Ovu prazninu i безусловnu vezu između pravnog i sociološkog tumačenja popunili su kriminologija i kriminološka shvatanja koja polaze od inkriminisanih dela i društvenih uslova. Iz kriminoloških definicija kriminalitet možemo odrediti kompilacijom bitnih obeležja pravnog i sociološkog značenja, odnosno kao skup društvenih pojava kojima se ugrožavaju univerzalne društvene vrednosti, a koje su kao takve sankcionisane krivičnim pravom. Naime, bitna korekcija sociološke definicije u kombinaciji s pravnom jeste ona u kojoj se pod kriminalitetom smatraju inkriminacije kojima se ugrožavaju univerzalne vrednosti, što podrazumeva ne bilo koje, već vrednosti koje prihvataju savremena civilizovana društva.

Nauke koje se bave proučavanjem kriminaliteta i srodnih pojava, njihovim uzrocima i pojavnim oblicima smatraju da su za kriminalitet bitna sledeća svojstva: a) da je to skup individualnih pojava; b) pojava koja ima društveni karakter, s obzirom na rasprostranjenost u prostoru i vremenu; c) negativna društvena pojava, jer se njome krše neke norme i ugrožavaju vrednosti; d) istorijska pojava, karakteristična za sve periode društva; i e) univerzalna pojava svojstvena svim oblicima državnih zajednica, pojava koja ne poznaje granice. Prema tome, kriminalitet kao

predmet, nije prost skup individualnih pojava, već masovna i negativna društvena pojava, a zadatak kriminologije je da utvrdi njene uzroke, faktore uticaja, strukturu (ličnosti i dela) i društvene zakonitosti [3, str. 4-7].

2. Definisanje pojavnih oblika kriminaliteta

U najopštijem smislu, kriminalitet predstavlja skup društvenih pojava kojima se ugrožavaju univerzalne društvene vrednosti, a koje su kao takve sankcionisane krivičnim pravom. Kriminalitet je složena društvena pojava determinisana brojnim činiocima vezanim za subjekt izvršioca, krivično delo i socijalnu sredinu. Deo kriminologije, koji se bavi pojavnim oblicima kriminaliteta, naziva se kriminalna fenomenologija. Ova disciplina za predmet svog izučavanja ima kriminalitet kao društvenu pojavu u čijoj suštini stoji individualno i kolektivno delinkventno ponašanje. Time se u oblast proučavanja kriminalne fenomenologije ubrajaju: prostorna dimenzija, dinamički aspekt, odnosno vremenske varijacije, različite manifestacije u okviru iste grupe dela, struktura, sistematizacija i klasifikacija kriminalnih pojava.

U tipološkim klasifikacijama kriminalnog ponašanja u naučnoj i u stručnoj literaturi prisutni su veoma različiti pristupi. Neke podele polaze od stepena društvene opasnosti krivičnih dela, te njihove podele na lakše i teže oblike; druge polaze od zakonskih poglavlja i vrste zaštićenih dobara odnosno vrednosti; treće, od kategorije delikvenata. Postoje i klasifikacije prema objektu krivične radnje, zatim prema načinu izvršenja, prema izvršiocima i slično. Svaka od ovih klasifikacija ima svoje opravdanje i nedostatke. Ne postoji idealna fenomenološka klasifikacija, a da joj se ne bi moglo prigovoriti. Iz metodoloških razloga u ovom radu poslužićemo se jednim kombinovanim kriterijumom podele kriminaliteta na [3, str. 4-7]:

1. delikte nasilja,
2. **imovinske delikte,**
3. privredni kriminalitet,
4. organizovani kriminalitet,

5. kompjuterski kriminalitet,
6. saobraćajnu delikvenciju,
7. seksualnu delikvenciju,
8. politički kriminalitet,
9. ekološku delikvenciju,
10. maloletničku delikvenciju i
11. recidivizam.

U narednom delu rada posvetićemo više pažnje imovinskim deliktima, kao pojavnim oblicima kriminaliteta, sa posebnim naglaskom na klasične imovinske delikte - krađe i teške krađe, u uslovima i sa osvrtom na migrantsku krizu, na primeru teritorije gradske opštine Beograd - Savski venac.

3. Pojam i vrste imovinskih delikata

Imovinskim deliktima naziva se ona vrsta krivičnih dela kojima se ugrožavaju (protivpravno prisvojena ili oštećena) imovinska prava građana i drugih pravnih subjekata. Ovi delikti spadaju u vrstu klasičnog kriminaliteta. Po obimu čine najbrojniju vrstu krivičnih dela, ali istovremeno i vid delikvencije gde postoji najveći stepen profesionalizacije. Nakon izvršilaca krivičnih dela silovanja, počinioci imovinskih krivičnih dela su u najvećem procentu povratnici, dok su oko 30% recidivisti.

Imovinske delikte prema vrsti možemo razvrstati na klasične delikte; delikte s elementom fizičkog nasilja; prevarne delikte i delikte bez motiva koristoljublja [4, str. 7].

3.1 Klasični imovinski delikti

U klasične imovinske delikte spadaju sve vrste krađa i drugi oblici nezakonitog prisvajanja tuđe pokretne ili nepokretne imovine.¹

¹ Imovinska krivična dela obuhvataju više od 50% od ukupno počinjenih delikata u Srbiji i Crnoj Gori. Tako se, na primer, godišnje u Srbiji i Crnoj Gori izvrši oko 95.000 krivičnih dela od kojih na imovinske delikte otpada oko 60.000.

Najčešće krađe događaju se po trgovinskim objektima, u zatvorenim prostorijama, saobraćajnim sredstvima, a prema načinu izvršenja najbrojnije su tzv. džepne krađe. S obzirom na vrednost, vreme i način izvršenja, krađa može biti sitna, obična, teška i razbojnička. Izvršioци ovih krivičnih dela najčešće oduzimaju novac, oružje, vredniju tehničku robu, vozila, umetnine ili dragocenosti.

Specifičnim oblicima krađa tretiraju se krivična dela kojima se ugrožavaju neka opšta društvena dobra, kao što su šume, divljač i ribe, u vidu njihovog nezakonitog uništavanja i pribavljanja materijalne koristi (krivična dela krađa šume, nezakonit lov i nezakonit ribolov).

Najtežim i svojevrsnim oblikom smatraju se teške krađe u sprezi sa organizovanim kriminalitetom, a posebno krivična dela krađa imovine velike vrednosti, kao što su krađe vozila i umetnina. Ova kriminalna delatnost zahteva mnogo veštine i ekstenzivnu kriminalnu strukturu, ali sledstveno donosi i veliki profit.²

Među najprofitabilnije forme kriminaliteta, bez troškova, a sa velikom dobiti, spadaju krađa intelektualne svojine, umetničkih i kulturnih dobara, koja uključuje i neovlašćeno korišćenje prava autora i izvođača i štamparskih prava i prava trgovačkog znaka. Oni predstavljaju široko polje klasične kriminalne delatnosti, pa sve do delatnosti transnacionalnih kriminalnih formi organizacije [2, str. 203]. U savremenim procesima globalizacije, u kojima aktivnosti organizovanih bandi pljačkaju kulturne prostore, ugrožena su sva kulturna i istorijska dobra koja se ponekad uništavaju čak i dinamitom i maljevima.³ Učestali oblici komunikacije ljudi između

² Transnacionalna trgovina ukradenim motornim vozilima svojstvena je kriminalnim organizacijama na svim kontinentima. Samo u SAD-u procenjeno je da se godišnje izveze 300.000 ukradenih automobila, uglavnom brodskim tovarima koji su usmereni prema destinaciji zemalja u razvoju ili zemalja u tranziciji. Taj broj je za zapadnu Evropu mnogo veći (s obzirom na to da veći deo nelegalnog transporta u Evropi ide drumskim putevima).

³ Procenjeno je da je samo za dela fine umetnosti, utrošeno četiri i po milijarde američkih dolara, odnosno da je mesečno kradeno 2.000 predmeta,

zemalja sa bogatom prošlošću i novonastalih zemalja rezultiraju nelegalnim transferom nacionalnog blaga iz teritorija porekla u nove veštačke destinacije i tajnim kanalima završavaju u privatnim kolekcijama, muzejima ili galerijama [7, str. 609-647].

4. Krađe

Krađa je krivično delo protiv imovine i u strukturi imovinskog kriminaliteta zauzima vodeće mesto po broju izvršenih i otkrivenih krivičnih dela. Prema zakonskoj definiciji (član 203. Krivični zakonik Republike Srbije), krađa je oduzimanje tuđe pokretne stvari od drugog u nameri da njenim prisvajanjem učinilac za sebe ili drugog pribavi protivpravnu imovinsku korist. Osnovna obeležja ovog krivičnog dela su: radnja – oduzimanje i objekt dela - tuđa pokretna stvar i namera učinioca - da se prisvajanjem tuđe pokretne stvari sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist. Međutim, izvršenje krađe može da bude praćeno i nekim drugim, posebnim okolnostima, kao što su veća ili manja vrednost stvari koja je predmet krađe, način na koji se krađa vrši i okolnosti pod kojima se vrši, vreme izvršenja dela i drugo. Ove okolnosti utiču na to da se krivično delo krađe može pojaviti u lakšim i težim oblicima. One su osnov i za zakonsko razlikovanje krađe na: običnu (član 203. KZ RS), tešku (član 204. KZ RS) i sitnu (član 210. KZ RS) [6, str. 293]. Osim osnovnog oblika koji se još naziva i *običnom* ili prostom krađom, KZ predviđa i postojanje krivičnog dela teške krađe, razbojničke krađe i sitne krađe [8, str. 347-356].

S tim u vezi, naše krivično zakonodavstvo pored ovog običnog, tj. osnovnog oblika poznaje i kvalifikovane i privilegovane oblike krađe, te je tako u članu 204. KZ RS, predviđeno krivično delo teška krađa, članom 205. KZ RS - krivično delo razbojnička krađa, a članom 210. KZ RS - krivično delo sitna krađa, utaja i prevara. Kod krivičnog dela sitne krađe, utaje i prevare (član 210. KZ RS), stavom

a međunarodna baza podataka registrovala je čak 45.000 ukradenih predmeta. Prema: Muler, G. O. V: Transnacionalni kriminal: definicije i koncepti.

2. predviđena je osetno niža granica u pogledu vrednosti ukradene ili utajene stvari, odnosno, štete prouzrokovane prevarom, čime se proširuju osnovni oblici krivičnih dela krađe, utaje i prevare [9]. Osim u pogledu propisane kazne, to će značiti i da se jedan deo ovih krivičnih dela neće više goniti po privatnoj tužbi, već po službenoj dužnosti. Možemo reći da je u praksi zapažen osetan porast vršenja naročito sitnih dela krađe, kod kojih je faktički došlo do dekriminalizacije, jer za oštećenog gonjenje po privatnoj tužbi predstavlja osetan teret, pa su učinioci često kalkulisali, tako da vrednost oduzetih stvari ne pređe iznos od petnaest hiljada dinara.

Kao razlog za snižavanje ove granice navođen je i nizak životni standard većine građana, jer za mnoge oštećene iznos od petnaest hiljada dinara ne predstavlja mali iznos. Međutim, nije se dovoljno imalo u vidu koliko će to da optereti rad krivičnog pravosuđa [12, str. 119-143].

4.1 Obične krađe

Pod običnim krađama podrazumevamo one krađe koje sadrže samo zakonska obeležja osnovnog oblika krivičnog dela krađe, bez bilo kojih okolnosti koje bi tom delu davale kvalifikovani ili privilegovani oblik. U kriminalističkoj nauci, vršeni su razni pokušaji klasifikacije običnih krađa, pri čemu je za pojedine oblike korišćena i posebna kriminalistička terminologija. Kao najprihvatljivija klasifikacija običnih krađa čini se ona koju je dao prof. dr V. Vodinelić, a koja je sačinjena na osnovu načina izvršenja i objekta napada [13, str. 459-461], naravno, pod uslovom da vrednost ukradenih predmeta ne prelazi zakonom predviđen iznos. Prema važećem KZ, krađa se smatra sitnom, ako vrednost ukradene stvari ne prelazi iznos od petnaest hiljada dinara, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist. Ako vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara ili ukradena stvar predstavlja kulturno dobro, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu ili prirodno dobro, radi se o teškoj krađi. U ovom slučaju, krađa prerasta u krivično delo teška krađa. Vrednost ukradene stvari predstavlja kvalifikatornu okolnost.

Prema ovoj klasifikaciji obične krađe su: krađe iz stanova i kuća (provlačenjem i ušunjavanjem); krađe iz trgovinskih radnji (tzv. dućanske krađe); krađe po preduzećima i ustanovama; krađe po radničkim stanovima, domovima i internatima; hotelske krađe; krađe po kampovima, plažama i kupalištima; krađe po gradilištima; krađe odevnih predmeta iz javnih lokala; krađe u sredstvima javnog saobraćaja, autobuskim, železničkim stanicama i aerodromskim i brodskim pristanišima; domaće krađe; krađe bicikla, seoske krađe; krađe pri polnom opštenju; džepne krađe i sl. [8, str. 347-356].

4.2 Teške krađe

Teška krađa inkriminisana je kao posebno krivično delo. S tim u vezi, teška krađa kao krivično delo, propisana je u našem zakonodavstvu, kao što smo napred rekli, u članu 204. Krivičnog zakonika, u glavi dvadeset prvoj, u kojoj su predviđena krivična dela protiv imovine. Zbog velike zastupljenosti imovinskih krivičnih dela, u Srbiji, ali i u svetu, postaje jasno zašto je neophodno predviđanje istog u zakonodavstvima i njihovo reuglisanje na što bolji način.

Krivično delo krađe prerasta u tešku krađu ukoliko je krađa (član 203. KZ RS) izvršena pod nekom od kvalifikatornih okolnosti. U tešku krađu, u slučaju postojanja neke od kvalifikatornih okolnosti, može prerasti samo osnovni oblik krađe (obična krađa), a ne i sitna krađa. Kvalifikatorne okolnosti odnose se na način izvršenja krađe, vreme, vrstu i vrednost ukradenih stvari. Teške krađe se po zakonskom tekstu mogu ispoljiti u više različitih oblika, i to:

1. obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, stanova, soba, kasa, ormana ili drugih zatvorenih prostora ili savlađivanjem mehaničkih, elektronskih ili drugih većih prepreka;
2. od strane grupe;
3. na naročito opasan ili naročito drzak način;
4. od strane lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane;
5. za vreme požara, poplave, zemljotresa ili drugih udesa;

6. iskorišćavanjem bespomoćnosti ili drugog teškog stanja nekog lica.

Takođe, rekli smo da teška krađa postoji i onda kada vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara ili ukradena stvar predstavlja kulturno dobro, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu ili prirodno dobro. Teži oblik teške krađe postoji onda kada je ona izvršena od strane organizovane kriminalne grupe ili ako vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara.

Od svih navedenih zakonskih oblika teških krađa, u praksi su najčešće one krađe koje se vrše obijanjem, provaljivanjem i drugim savlađivanjem većih prepreka. U kriminalističkoj nauci je za ovakve teške krađe u upotrebi naziv provalne krađe, a njihovi učinioci nazivaju se provalnicima. Provalna krađa ne postoji kao posebno krivično delo u krivičnopravnom smislu, već je to kriminalistički pojam vezan za krivično delo teške krađe izvršene obijanjem i provaljivanjem.

Osim toga, između pojmova provaljivanje i obijanje postoji razlika u njihovom sadržaju, mada se u praksi oni često bez osnova poistovećuju. Obijanje podrazumeva nasilno prodiranje u zatvorene prostore savlađivanjem prepreka pomoću mehaničke sile. Mehanička sila mora da bude usmerena na savlađivanje prepreke njenim uklanjanjem, oštećenjem ili dovođenjem u takvo stanje da ne može više služiti svojoj nameni zaštite od ulaženja u zatvoreni prostor (npr. uništenje brave, rušenje dela zida, lomljenje stakla na prozoru ili izlogu i sl.). Sa druge strane, provaljivanjem se smatra ulaženje ili otvaranje zatvorenih prostora na neovlašćen način bez nasilnog delovanja na prepreku, što znači da se može vršiti delovanjem na prepreku, ali ne nasilno. Ponekad ovakvo delovanje na prepreku može da bude isto kao i kod ovlašćenog delovanja, samo se razlikuje u tome što ono mora da bude neovlašćeno. Kod ovlašćenog delovanja, ovlašćeno lice otključava bravu ključem koji poseduje, dok se u slučaju provaljivanja ta prepreka savlađuje upotrebom ključa koji je ukraden, naknadno napravljen ili pravljen na prevaran

način, ali ni u jednom slučaju nema primene mehaničke sile na prepreku. Dakle, provaljivanje se vrši bez fizičkog oštećenja uređaja za zatvaranje, odnosno delova zatvorenog prostora (npr. upotrebom lažnog ključa, uskakanjem kroz otvoren prozor, preskakanjem ograde i sl.). Problem koji u pogledu razgraničenja postoji kod obijanja i provaljivanja, još više je izražen u odnosu na treću vrstu radnje izvršenja ovog oblika teške krađe. Naime, problem je postaviti granicu između provaljivanja i savlađivanja većih prepreka. Kao najvažniju razliku treba uzeti činjenicu da kod savlađivanja većih prepreka ne mora da se radi o ulaženju ili otvaranju zatvorenih prostora [11, str. 161].

Provalne krađe možemo posmatrati, s obzirom *na objekte napada i način izvršenja*. Najčešći objekti napada provalnika su: stanovi, kuće, vikendice, sve vrste trgovinskih radnji, skladišta i magacini, ugostiteljski objekti, benzinske pumpe, banke, pošte, a u sklopu pojedinih od ovih objekata specifični su napadi na kase, čelične ormane, trezore, pisaće stolove i kancelarijske ormane.

Kada teške – provalne krađe posmatramo u pogledu načina izvršenja, moramo naglasiti da su u praksi zabeleženi brojni načini izvršenja koji zavise od objektivnih okolnosti i situacija na mestu na kome se planira izvršenje krađe, ali i subjektivnih svojstava samih učinilaca, odnosno njihove sposobnosti, spretnosti, znanja i veština.

Provalne krađe vrše različite kategorije kriminalaca, od početnika, maloletnika, do profesionalnih izvršilaca, višestrukih povratnika. U poslednje vreme, beleži se tendencija sve veće specijalizacije učinilaca za pojedine vrste provalnih krađa i viši stepen udruživanja ovih lica, sa čvrstom strukturom i strogo uspostavljenim odnosima među članovima grupe.

Kada su u pitanju sredstva za obijanje i provaljivanje, možemo reći da u vršenju provalnih krađa, učinioi koriste raznovrsna sredstva za obijanje i provaljivanje, i to kako ona koja su u svakodnevnoj upotrebi (noževi, sekire, poluge, testere, turpije, burgije, čekići, izvijači, klešta, probojci, krampovi, brusilice i sl.), tako i specijalne alate koji se izrađuju samo da bi se upotrebili za

provaljivanje ili obijanje (lomilice, češljevi, kalauzi i drugi specijalni alati).

Kao neposredni objekti napada kod provalnih krađa, javljaju se određeni predmeti koji u stvari predstavljaju prepreke za ulazak u određene prostorije ili prostore. Njih možemo klasifikovati na različite načine, ali prihvatljivom se čini klasifikacija prof. dr Vladimira Vodinelića [13, str. 459-461], po kojoj način izvršenja provalnih krađa možemo podeliti na [8, str. 347-356]:

1. napade na brave, reze i katance;
2. napade na prozore i rešetke;
3. napade na drvene predmete (vrata i sl.);
4. napade na zidove plafona i krovove;
5. napade na kase, čelične ormane i trezore.

5. Unapređenje mera za bezbednost primenom informacionih tehnologija

Primena informaciono-komunikacionih tehnologija (IT) predstavlja značajan alat u suzbijanju krađe. Kroz upotrebu različitih IT tehnologija, mogu se unaprediti mere bezbednosti i povećati efikasnost u otkrivanju i sprečavanju kriminalnih aktivnosti.

Jedna od ključnih IT tehnologija koja se koristi u suzbijanju krađe je video nadzor. Kamere visoke rezolucije postavljene na stratezijskim mestima pružaju 24-časovni nadzor i omogućavaju snimanja događaja [1, str. 1-6]. Pored toga, napredne funkcionalnosti video analitike pružaju automatsko prepoznavanje sumnjivih aktivnosti kao što su prepoznavanje lica, detekcija pokreta ili neprikladnog ponašanja. Ove tehnologije omogućavaju brzo upozorenje i reagovanje u realnom vremenu, čime se sprečava izvršenje krađe ili se počinitelj uhvati u trenutku.

Takođe, IT tehnologije kao što su senzori pokreta, alarmni sistemi i RFID (Radio-frekvencijska identifikacija) tehnologija omogućavaju precizno detektovanje neovlašćenog pristupa ili pomeranja predmeta. Ovi sistemi mogu biti integrisani sa centralnim kontrolnim panelom ili obezbeđenjem, koji automatski šalju upozorenje u slučaju nepravilnosti.

Napredak u razvoju IT tehnologija omoćava i daljinsko praćenje i upravljanje sistemima za suzbijanje krađe. Uz primenu mobilnih aplikacija ili daljinskog pristupa punem internetu, nadležni organi ili služba obezbeđenja mogu pristupiti informacijama o nadzoru i alarmima, takođe mogu preuzeti određene mere bez obzira na geografsku udaljenost.

Potrebno je napomenuti i da iako se IT tehnologije primenjuju u suzbijanju krađe, one se ne smeju koristiti na način koji ugrožava privatnost građana. Pravilno regulisanje i pridržavanje zakona o zaštiti podataka i privatnosti treba da budu prioriteta pri primeni ovih tehnologija.

Primena IT tehnologija u suzbijanju krađe omogućava napredne mere bezbednosti, brzo reagovanje i efikasnu detekciju nepravilnosti. Ove tehnologije doprinose stvaranju sigurnijeg okruženja za pojedince i organizacije, a istovremeno pružaju snažan alat za sprovođenje zakona i suzbijanje kriminalnih aktivnosti.

6. Analiza ukupnog broja klasičnih imovinskih delikata (imovinska krivična dela – krađa i teška krađa) izvršenih na području Policijske uprave GO Savski venac u Beogradu

Na ovom mestu i u ovom delu rada, izvršće se analiza ukupnog broja klasičnih imovinskih delikata (imovinskih krivičnih dela - krađa i teška krađa), odnosno podaci koji se odnose na analizu imovinskog kriminaliteta, na području GO Savski venac, jedne od beogradskih opština sa ozbiljnom problematikom kada su ova krivična dela u pitanju.

Pre same detaljnije analize, ukratko ćemo se osvrnuti na podatke, u vezi sa ukupnim brojem izvršenih krivičnih dela na području Policijske uprave za grad Beograd. Naime, na osnovu statističkih podataka i prema podacima MUP-a Republike Srbije, na području Policijske uprave za grad Beograd, kao prve po veličini Policijske uprave u Republici Srbiji, u toku svake godine, izvršeno je ukupno oko 12.500 krivičnih dela, što čini oko 12% svih dela evidentiranih u Republici Srbiji, tako da se ta bezbednosna problematika, po svojoj

složenosti, svrstava na prvo mesto, na čijem je području izvršeno oko 26,6% svih krivičnih dela u R. Srbiji.

S tim u vezi, analiziraće se statistički podaci koji se odnose na zastupljenost imovinskih delikata - krađe i teške krađe, na jednoj od teritorija sa prilično kompleksnom problematikom u Beogradu. Prema podacima koji su dostupni na internet prezentaciji Gradske opštine Savski venac, kao i prema poslednjem popisu stanovništva, trenutno na teritoriji Savskog venca živi oko 46.000 stanovnika, dok prema drugim podacima, na teritoriji ove opštine radi duplo više ljudi.

Analiza na području ove gradske opštine, na osnovu podataka Policijske uprave u Beogradu, izvršena je iz razloga njene specifičnosti i posebnih karakteristika. Prva specifičnost ove opštine, odnosno zbog čega je ona interesantna baš za obrađivanje ove teme, jeste ta da se upravo tu nalaze značajni objekti, kako od društvenog i opšteg značaja, tako i u tome što postoji velika koncentracija i prolaznost stanovništva kroz teritoriju Opštine. Sve navedeno jeste razlog za pojavu velikog broja izvršenih krivičnih dela. Tako se na teritoriji ove opštine nalaze Beogradska autobuska stanica, železnička stanica, pijaca „Zeleni venac“, kao i okretnica „Zeleni venac“, „Beogradski sajam“, veliki broj bolnica, gradskih autobuskih liniji i stajališta, dok su svi ovi objekti i prostori pogodni za vršenje krivičnih dela krađa. Pre svega je ovde relevantno pomenuti i veliki broj izvršenih džepnih krađa. Ljudi se svakodnevno kreću ovim prometnim mestima i usled svoje nepažnje postaju žrtve velikog broja izvršilaca džepnih krađa, koji koriste veliku frekvenciju građana.

Kada se razmatra ukupno stanje kriminaliteta na području Policijske stanice Savski venac, Policijske uprave za grad Beograd, može se konstatovati da su krivična dela iz oblasti imovinskih delikata najbrojnija, posebno krivična dela krađe, a takođe i veliki broj izvršenih krivičnih dela čine i krivična dela teške krađe.

U nastavku ove analize, u ovom delu teksta, prikazaćemo u tabelaranom smislu broj imovinskih krivičnih dela koja su izvršena, odnosno prijavljena proteklih pet godina na teritoriji Savskog venca,

i to: klasifikovano prema objektima radnje, kao i broj rasvetljenih krivičnih dela za isti period.

Analizirajući ukupan broj podnetih krivičnih prijava za klasične imovinske delikte na području PS Savski venac, Policijske uprave za grad Beograd, kao i statističke podatke i trend kretanja ukupnog broja krivičnih dela u proteklih pet godina, ovde dajemo detaljniji pregled na sledećoj Tabeli 1.

Tabela 1. Ukupan broj podnetih krivičnih prijava za klasične imovinske delikte na području PS Savski venac za period od 2013. do 2017. godine

Krivično delo	Broj prijavljenih krivičnih dela				
	2013. g.	2014. g.	2015. g.	2016. g.	2017. g.
Teška krađa iz stanova	109	74	109	107	77
Teška krađa iz prodavnice	186	136	186	183	158
Teška krađa na drzak način				72	54
Ukupno:	295	210	295	362	289

Izvor: prema podacima PS Savski venac [15]

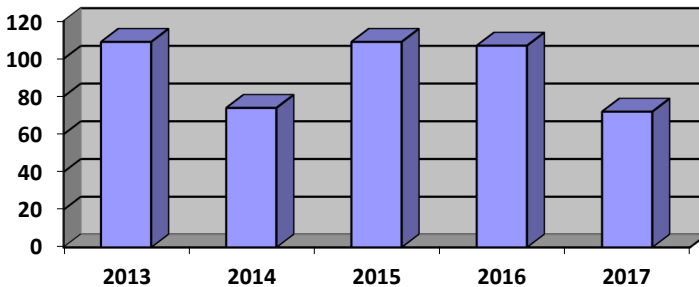
U oblasti klasičnog (opšteg) kriminaliteta, odnosno klasičnih imovinskih delikata, na području Policijske stanice Savski venac, Policijske uprave za grad Beogradu, kao prve po veličini Policijske uprave u Republici Srbiji, u posmatranom periodu bilo je evidentirano najviše ovih krivičnih dela.

Analizirajući navedeni broj krivičnih dela po periodima izvršenja, uočljivo je da je najveće smanjenje zabeleženo u grupi krivičnih dela protiv imovine, pa je njihov broj direktno uticao na ukupno smanjenje broja krivičnih dela.

Kada je u pitanju rasvetljavanje imovinskih krivičnih dela, u toku 2014. godine, od navedenog broja prijavljenih krađa iz stanova, rasvetljeno je svega u 19 slučajeva, što predstavlja oko 13,51% i rasvetljena je 121 krađa iz prodavnice, što iznosi oko 67,22% istraženih slučajeva. Međutim, kada je u pitanju 2015. godina, može se reći da su nepromenjeni podaci, kada je u pitanju odnos u broju

prijavljenih krivičnih dela u odnosu na 2013. godinu. Ono što za 2016. godinu predstavlja bitnu pomenu je to da je broj prijavljenih krivičnih dela u odnosu na prethodne godine bio na približno istom nivou. Takođe je za 2016. i 2017. godinu tabelerano prikazan i broj prijavljenih krivičnih dela teške krađe izvršene na naročito drzak i opasan način. S tim u vzi, u toku 2016. godine, od 72 prijavljene teške krađe na drzak način, rasvetljene su 32, što iznosi procenat rasvetljavanja od 44,44%, a od 107 teških krađa iz stanova, rasvetljeno je 35, i to je oko 32,78% rasvetljenih iz ove kategorije krivičnih dela. Kada je u pitanju rasvetljavanje ovih krivičnih dela u 2017. godini, u strukturi prijavljenih krivičnih dela, ostvaren je dobar procenat rasvetljavanja od oko 60% od ukupnog broja prijavljenih krivičnih dela [15].

Analizirajući ukupan broj krivičnih dela klasičnog (opšteg) kriminaliteta, kao i trend kretanja imovinskih krivičnih dela - krađa i teška krađa u proteklih pet godina, dajemo grafički pregled na sledećoj slici.

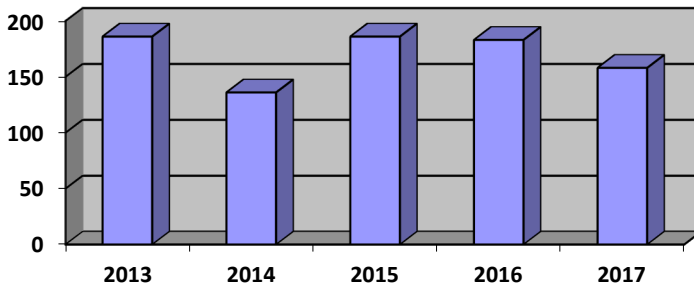
Grafikon 1. Broj prijavljenih krivičnih dela teška krađa – obijanje i provaljivanje stanova u periodu od 2013-2017. god. na teritoriji PS Savski venac

Izvor: prema podacima PS Savski venac [15]

Na navedenom grafičkom pregledu broja prijavljenih krivičnih dela teške krađe u kojima su objekti izvršenja stambene jedinice, možemo zaključiti da ne postoji drastičan trend opadanja u broju

podnetih prijava. Osim u 2017. godini, gde je broj dosta niži u odnosu na prethodne godine, može se zaključiti da je broj podnetih prijava izuzetno visok. U slučaju ovih krivičnih dela, objekti napada nisu samo stanovi, već i kuće koje su u vlasništvu imućnijih građana i diplomatsko-konzularnih predstavnika drugih zemalja. Predmeti koji se izvršenjem ovih dela krađu su izuzetne retkosti i velike vrednosti.

Na sledećem grafičkom prikazu prikazan je broj prijavljenih krivičnih dela teška krađa - obijanje i provaljivanje u prodavnice, u periodu od 2013. do 2017. godine. Gotovo istovetna situacija je i na narednom grafikonu, kao i u prethodnom, bez jasnog trenda kretanja, okarakterisana velikim brojem podnetih prijava. Takođe, na Slici 2, jasno možemo uočiti da je prisutan veliki broj ovih krivičnih dela, kao što je i pomenuto u teorijskom delu rada. Razlog ovome može biti dostupnost robe i novca, kao i odsustvo adekvatne zaštite objekata. Najčešće mete napada su kiosci i najčešće se otuđuju cigarete, alkoholna pića, kafa i čokolade. Učinioci ovih krivičnih dela neretko imaju organizovan krug preprodavaca ukradene robe i na taj način stižu protivpravnu imovinsku korist. Takođe specifičnost koja prati izvršenje ovog krivičnog dela jeste da su izvršioци često maloletnici. Kako se ova krivična dela vrše u noćnim satima, neophodno je veće prisustvo patrola policijskih službenika, u preventivnom smislu, koji će ove objekte obilaziti, uočavati i proveravati lica koja se kreću u blizini istih, te na taj način preventivno delovati kako bi se broj krivičnih dela na štetu trgovinskih objekata smanjio.

Grafikon 1. Broj prijavljenih krivičnih dela teška krađa – obijanje i provaljivanje prodavnica u periodu od 2013. do 2017. god. na teritoriji PS Savski venac

Izvor: prema podacima PS Savski venac [15]

Na kraju možemo zaključiti da je, na osnovu prikazanih podataka koji govore o broju imovinskih krivičnih dela izvršenih na teritoriji opštine Savski venac, jasno da imovinski kriminalitet zauzima visoko mesto kada se radi o kriminalitetu uopšte. Pre svega, ono što je neophodno kada se radi o suzbijanju kriminaliteta bilo koje vrste pa i imovinskog, to je prisutnost policije na terenu. Bez obzira na to da li je u pitanju patrolna, pozornička ili operativna delatnost, zainteresovanost policijskih službenika mora da postoji za preduzimanje mera kako preventivnih, tako i represivnih, odnosno, svih drugih mera i radnji, u skladu sa ovlašćenjima i zakonom, u cilju sprečavanja kriminaliteta. S tim u vezi, konkretne situacije zahtevaju pravovremeno postupanje, odmah po saznanju za izvršenje krivičnog dela i angažovanje u cilju pronalaska i otkrivanja učinioca krivičnog dela.

7. Analiza stanja bezbednosti i migrantska kriza

Kada je u pitanju kretanje i boravak migranata na području grada Beograda, može se reći da u grupu najopterećenijih gradskih područja problemom boravka i zadržavanja migranata, odnosno u gradske zone spadaju: MZ „Zeleni venac“ i MZ „Gavrilo Princip“ okolina ulice Koče Popovića, Gavrila Principa i ostalih ulica koje

gravitiraju ka Karađorđevoj, iz razloga što u vreme najčešće loših vremenskih uslova, lica sa Blistog istoka tražeći mogućnost zaštite od kiše i hladnog vremena, traže utočište u stambenim zgradama, koristeći tom prilikom ulaze, stepeništa, potkrovlja i sl. Tom prilikom izazivaju nezadovoljstvo stanara navedenih zgrada, dok se u vreme povoljnih vremenskih uslova ova lica zadržavaju po parkovima.

Imajući u vidu brojnost populacije migranata na širem delu navedenog prostora, kao i činjenicu da aktuelna zakonska regulativa ne propisuje ograničenje kretanja lica koja nisu direktni izvršioци krivičnih dela ili prekršaja, sve radno angažovane strukture Policijske stanice Savski venac, u maksimalnoj saradnji sa drugim organizacionim jedinicama MUP-a, preduzimaju zakonom određene mere na očuvanju stabilne bezbednosne situacije na tom delu GO Savski venac. Prevažhodno se to odnosi na predškolske ustanove i OŠ Isidora Sekulić. Od oktobra meseca 2017. godine, pa do januara meseca 2018.godine, zbog hladnoće je zabeleženo manje prisustvo i zadržavanje migranata na otvorenim prostorima, te je Policijska stanica kroz redovnu komunikaciju sa skupštinama stanara, predložila da se iste aktiviraju radi obezbeđenja zaključavanja ulaza i haustora po zgradama na tom potezu.

Osim toga, činjenica je da je populacija migranata na potezu Savamale, nešto smanjena od meseca maja 2017. godine, kada su prošireni kapaciteti prihvatnog centra u Obrenovcu, ali je njihovo prisustvo i dalje uočljivo. U prilog iznetog navodimo da su u periodu od 01.01 do 31.11.2017. godine, evidentirane u 21 slučaju tuče u kojima su, sa obe strane, akteri bili migranti, a u 9 slučajeva je izbila tuča čiji su epilog bile međusobne povrede nanete hladnim oružjem ili oruđem. Takođe, u 13 događaja u međusobnim obračunima zadobijene su povrede od noža, od čega su u 3 slučaja kvalifikovane teške telesne povrede. Tom prilikom su kod 17 migranata pronađene razne vrste opijata. Oštećenih krivičnim delom – krađom bilo ih je 56.

Kada su u pitanju naši državljani, oni su od strane migranata bili oštećeni u 34 slučaja, krivičnim delom – krađa, u 3 slučaja

oštećenjem tuđe stvari i 2 tuče. Zbog izvršenih krivičnih dela i prekršaja, krivično je procesuirano 72 lica, prekršajno 18, a doneto je rešenje o zadržavanju do 48 sati za 15 lica. Učesnicima je za skoro sve događaje izrečena mera obaveznog napuštanja Republike Srbije, ali s obzirom da je trenutno realizacija te mere neizvodljiva, ta lica nastavljaju svoj boravak ovde.

Stanovništvo tog dela GO Savski venac, kao jedan od uzroka ovog problema etiketira integraciono-distributivno-medicinski centar Refugee Aid Miksaliste i medecins sans frontieres u ulici Gavrila Principa br. 15. Organizacionu konstrukciju centra sačinjava veći broj stranih i domaćih nevladinih organizacija [5], kao pojedinih donatora, u tesnoj saradnji sa UNHCR. Iako je osnovni cilj pomenutog centra bio boravak dece raznog uzrasta i žena, oko njega se kreće i u njemu boravi znatan broj muškaraca. Postojanje osećaja nelagodnosti i potencijalne ugroženosti stanara Savamale jeste prisutno i uočljivo u komunikaciji policijskih službenika i građana, i potiče prevashodno od samog prisustva migranata, njihovog kretanja, boravka i zadržavanja u toj zoni, boravka u ugostiteljskim objektima, pa i u samom Miksalištu, koje predstavlja centar njihovog okupljanja.

I na kraju ove analize, samo po sebi, postavlja se i pitanje potrebe postojanja takvog centra u užem jezgru grada i mišljenja smo da bi svakako bilo svrsishodnije dislociranje objekta te namene u neposrednu blizinu već postojećih prihvatnih centara migranata, na čemu građani posebno insistiraju. Migrantska populacija, usled vremesnkih uslova, utočište nalazi u napuštenim ili neuseljnim objektima u navedenoj zoni, a kao najčešće korišćen javlja se nedovršeni stambeni objekat u ulici Gavrila Principa br. 50, gde svakodnevno policijski službenici zatiču, kontrolišu i, shodno zakonu, preduzimaju mere prema migrantima. U saradnji i angažovanjem nadležnih službi na licu mesta, kojima je ukazano na postojeće probleme sa migrantima, zajedno sa inspekcijским ogranima iz segmenta građevinske i komunalne delatnosti, inspekcije za zaštitu životne sredine i drugo, u okviru njihovih ingerencija, preduzete su potrebne mere u cilju identifikovanja korisnika parcele,

odnosno vlasnika objekta, što je imalo za epilog nalaganje mera obezbeđenja i kontrolisanog pristupa neovlašćenih lica (migranata), što nije dalo posebne rezultate. U vidu jednog od načina nadzora tog objekta, očekuje se i delimično ograđivanje objekta.

Zaključak

Možemo zaključiti da kriminalitet, u najopštijem smislu, predstavlja skup društvenih pojava kojima se ugrožavaju univerzalne društvene vrednosti, a koje su kao takve sankcionisane krivičnim pravom. Kriminalitet je složena društvena pojava determinisana brojnim činiocima vezanim za subjekt izvršioca, krivično delo i socijalnu sredinu.

Imovinskim deliktima naziva se ona vrsta krivičnih dela kojima se ugrožavaju (protivpravno prisvojena ili oštećena) imovinska prava građana i drugih pravnih subjekata. Ovi delikti spadaju u vrstu klasičnog kriminaliteta. Oni po obimu čine najbrojniju vrstu krivičnih dela, ali istovremeno i vid delikvencije gde postoji najveći stepen profesionalizacije. Nakon izvršilaca krivičnih dela silovanja, počinioci imovinskih krivičnih dela su u najvećem procentu povratnici, a oko 30% su recidivisti. Imovinske delikte prema vrsti možemo razvrstati na klasične delikte; delikte s elementom fizičkog nasilja; prevarne delikte i delikte bez motiva koristoljublja.

Osim toga, može se reći da je udeo imovinskih krivičnih dela u celokupnom kriminalitetu u velikom broju zemalja izuzetno velik, pa se iz tih razloga javlja i potreba za unapređivanjem mehanizama u njihovom sprečavanju. Razlog ovome je u mnogim faktorima koji su od značaja za kriminalitet. Neki od tih faktora se odnose na socijalnu, ekonomsku i političku stabilnost u zemlji. Imovinski delikti, kako smo već naveli, su klasična krivična dela, a imovina koja se štiti inkriminacijom ovih dela jeste na neki način zaštitni objekt koji se tiče svih nas. Razlozi koji se pojavljuju kao opravdani kada je u pitanju njena zaštita jesu ti da upravo krivična dela upravljena protiv imovine obuhvataju čak i više od polovine ukupno izvršenih krivičnih dela. Pri tome se glavni problem, kada se postavi pitanje efikasnosti policijskih organa, ogleda na polju suzbijanja

ovog vida kriminala, kao i u tome da veliki broj učinilaca ovih krivičnih dela ostaje nepoznat.

Takođe, imovinski kriminalitet podrazumeva razne vrste kriminalnog delovanja koja se razlikuju pre svega po načinu, a zatim i po motivu, predmetima i ostalim raznim specifičnostima, koja su i više nego relevantna prilikom rasvetljavanja, a zatim i prilikom izricanja sankcije učiniocima. S tim u vezi, iz rada se može zaključiti da se ova dva krivična dela ispoljavaju u raznim oblicima. Sve ove oblike neophodno je poznavati detaljno, kao i sve njihove karakteristike, specifičnosti i vidove izvršenja kako bi se pravovremeno i na odgovarajući način pristupilo njihovom suzbijanju. Takođe je neophodno stalno raditi na unapređenju odredbi, pre svega krivičnihopravnih, kojima se štiti imovina lica. Tako na primer, izmene, koje je pretrpeo Krivični zakonik u 2012. godini, predstavljaju značajan pomak unapred ka unapređenju zakonodavstva Republike Srbije. Da li će se preduzimati i dalje mere ka njegovom usavršavanju, ne zna se, ali se može zaključiti da tokom poslednjih godina postoji značajno interesovanje za ovu oblast. Pre svega ovo je inicirano nezadovoljnošću javnosti koja je očigledna. Poverenje građana u pravosudne organe i policiju opada, stoga se mora poraditi na što efikasnijoj primeni usavršenih zakonskih normi i da to ima za rezultat suzbijanje kriminaliteta.

Postavlja se pitanje da li bi pooštavanje kazni za izvršenje ovih krivičnih dela dovelo do njihovog smanjivanja? Ovde se može govoriti o načelu pravednosti. Pojedini autori smatraju da bi društvu korisnije bilo široko i umereno određeno krivično zakonodavstvo, za razliku od krivičnog zakonodavstva kome je svrha samo strogo kažnjavanje. Svakako da krivično zakonodavstvo onakvo kakvo poznajemo može da se oceni kao zadovoljavajuće. Ipak, ono što bi sigurno doprinelo sprečavanju i suzbijanju imovinskog, a i ostalih vrsta kriminaliteta jeste adekvatnija primena zakonodavnih rešenja. Izvesno je da razlog za veliki broj izvršenih imovinskih delikata leži u smanjenoj efikasnosti organa represije, pre svega policije. Ipak, analizirajući statističke podatke koji su prezentovani u radu, možemo zaključiti da se struktura krivičnih dela kao i njihov broj drastično ne

menja, odnosno ne raste, što je najvažnije, ali ipak je broj krivičnih dela visok, naročito ako u razmatranje uzmemo i njihovu „tamnu brojku“. Ono što je specifično jeste to da su u većini slučajeva izvršioци ovih krivičnih dela povratnici. Takođe, izvršenje ovih krivičnih dela nije strano ni maloletnim počiniocima, te se najčešće ova krivična dela određuju kao krivična dela sa kojima se započinje kriminalna karijera delikventnog lica.

Posmatrajući kroz istoriju, ova krivična dela su jedna od najstarijih i ona su oduvek bila zabranjena, dok je njihova svrha oduvek bila sticanje dobiti na protivpravan način. Stoga je neophodno usklađeno postupanje pravosudnih organa i policije, pre svega se misli na saradnju tužilaštva i policije, s obzirom na postojanje tužilačke istrage, kako bi se u budućnosti borba protiv ovog vida kriminaliteta unapredila.

Literatura

1. Akalp, M. O., Samant, R., “Role of CCTV in Crime Prevention: A Review”. *2019 International Symposium on Networks, Computers and Communications (ISNCC)*, pp. 1-6
2. Bošković, M., Marković, M., *Kriminologija sa elementima viktinologije*. Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2015. str. 203.
3. Đukić, S., „Imovinski delikti kao pojavni oblici kriminaliteta i ekonomsko-socijalni kriminogeni faktori“. *Vojno delo*, br. 4, 2017, str. 4-7.
4. Đukić, S., „Metodika otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela klasičnog (opšteg) kriminaliteta – empirijska analiza otkrivenih krivičnih dela razbojništvo i razbojnička krađa“. *Vojno delo*, br. 6, 2019, str. 7.
5. Grubač, M., Vasiljević, T., *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*. Projuris, Beograd, 2014.
6. Lazarević, Lj., *Komentar Krivičnog zakonika*. Pravni fakultet univerziteta Union, Beograd, 2011, str. 293.

7. Margules, P. I., "International Art Theft and the Illegal Import and Export of Cultural Property: A Study of Relevant Values, Legislation, and Solutions". *Suffolk Transnational Law Journal*, Vol. 15, Issue 15(1992), pp. 609-647
8. Matijević, M., Marković, M., *Kriminalistika*. Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2013, str. 347-356.
9. Službeni glasnik Republike Srbije, *Krivični zakonik Republike Srbije*. SGRS, Beograd, 2005.
10. Službeni glasnik Republike Srbije, *Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije*. SGRS, Beograd, 2011.
11. Stojanović, Z., Perić, O., *Krivično pravo – posebni deo*. Pravna knjiga, Beograd, 2006, str. 161.
12. Stojanović, Z., „Da li je Srbiji potrebna reforma krivičnog zakonodavstva?“, *Krimen*, br. 2, Beograd, 2013, str. 119-143.
13. Vodinelić, V., *Kriminalistika*. Savremena administracija, Beograd, 1976, str. 459-461.
14. Vučetić, I., *Krivična dela krađe i teške krađe sa posebnim osvrtom na krađe izvršene na teritoriji GO Savski venac*. Master rad, Fakultet za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2018.
15. Web prezentacija Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, <http://www.mup.gov.rs/> [pristup: 21/12/2022]

CRIMINALITY AND SECURITY MANAGEMENT ANALYSIS USING IT SYSTEMS IN THE MIGRANT CRISIS CONDITIONS

Abstract

The paper analyses criminality as a complex social phenomenon. Criminality is determined by numerous factors related to the subject of the perpetrator, the criminal act and social conditions, that is, the social environment. In a more general sense, we can say that criminality

represents a set of social phenomena that threaten universal social values, and which are sanctioned as such by the criminal law of the home state. The subject of research in this paper is the emerging forms of criminality and the concept and types of property crimes. Property crimes belong to the type of criminal acts that threaten (illegally appropriated or damaged) the property rights of citizens and other legal entities, and these crimes belong to the type of classic (general) criminality. In terms of their scope, they constitute the most numerous types of criminal acts, but at the same time, they are also the type of delinquency where there is the highest degree of professionalization. Classic property delicts - theft and aggravated theft - are also separately analysed in the paper. Theft is a criminal offense against property, and in the structure of property crime, it takes the leading place in terms of the number of crimes committed and detected. At the same time, aggravated theft is criminalized as a separate crime. The article also provides a brief analysis of the activities and results achieved by the police in the detection, proof and criminal processing of crimes of classic (general) crime, i.e. classic property offences, thefts and serious thefts, in the area of the city municipality of Belgrade - Savski venac, with a special reference to the actual migrant crisis.

Key words: *crime, criminal act, security, security management, classic property crimes, theft, aggravated theft, migrant crisis.*

JEL classification: F52, K14, K22, M15